

സ്ത്രീകളുടെ ജുമുഅഃ ജമാഅത്തത് ഇമാം നവവിയുടെ വീക്ഷണത്തിൽ

ശാഫി സ്വലാഹി ചങ്ങലീരി

സ്ത്രീകൾ ഇസ്ലാമികമായ ചിട്ടകൾ പാലിച്ചുകൊണ്ട് ജുമുഅഃ ജമാഅത്തുകൾക്കു പുറമെ ലഭിക്കാൻ വേണ്ടി പള്ളികളിലേക്ക് പോകലും അവിടെ പോയി ഇമാമിനെ തുടർന്ന് നമസ്കരിക്കലും അനുവദനീയമാണെന്നാണ് ഇസ്ലാം പഠിപ്പിക്കുന്നത്. ഇക്കാര്യം ശാഫിഇ മദ്ഹബും അംഗീകരിക്കുന്നുണ്ട്. ശാഫിഇ മദ്ഹബിലെ ആധികാരിക ശബ്ദമായ ഇമാം നവവീ(റ) ഈ വിഷയത്തെ കുറിച്ച് പറഞ്ഞത് കാണുക:

(ശറഹുൽ മുഹദ്ദബ്: 4-484)

- ൪൯൪ -

(الشرح) حديث جابر رواه أبو داود والبيهقي وفي إسناده ضعف ولكن له شواهد ذكرها البيهقي وغيره ويعنى عنه حديث طارق بن شهاب السابق والاجماع فقد نقل ابن المنذر وغيره الاجماع أن المرأة لا الجمعة عليها وقوله ولأنها تختلط بالرجال وذلك لا يجوز لیس كما قال فانها لا يلزم من حضورها الجمعة الاختلاط بل تكون وراءهم وقد نقل ابن المنذر وغيره الاجماع على أنها لو حضرت وصلت الجمعة جاز وقد ثبتت الأحاديث الصحيحة المستفيضة أن النساء كن يصلين خلف رسول الله صلى الله عليه وسلم في مسجده خلف الرجال ولان اختلاط النساء بالرجال إذا لم يكن خلوة ليس بحرام أما حكم الفصل فقال أصحابنا من لا يلزمه الظهر لانزومه الجمعة ومن يلزمه الظهر تلزمه الجمعة إلا أصحاب الأعذار المذكورين فلا تجب على صبي ولا مجنون ولا مغمى عليه وسائر من زال عقله أو انفمر بسبب غير مجرم وبجب على السكران ومن زال عقله بسبب مجرم وقد سبق تفصيله وتفريره في أول كتاب الصلاة والكافر الأصلي لا يطالب بها وهل هو مخاطب بها زاد في عقوبته بسببها في الآخرة فيه خلاف سبق في أول كتاب الصلاة. الصحيح أنه مخاطب

അർത്ഥം:- “സ്ത്രീ, ജുമുഅക്ക് ഹാജറായാൽ അവൾ ജുമുഅഃ നമസ്കരിക്കൽ അനുവദനീയമാണ് എന്ന് ഇബ്നു മുൻദീറും മറ്റും മുസ്ലിം സമൂഹത്തിന്റേ ഇജ്മാഅ് (ഏകകണ്ഠമായ അഭിപ്രായം) ഉദ്ധരിച്ചിട്ടുണ്ട്. നബി(ﷺ)യുടെ പള്ളിയിൽ നബിയുടെ പിന്നിൽ, പുരുഷന്മാരുടെ പിന്നിലായി സ്ത്രീകൾ നമസ്കരിച്ചിരുന്നു എന്നകാര്യം അനിഷേധ്യമായതും സ്വഹീഹായതുമായ ഹദീസുകൾകൊണ്ട് സ്ഥിരപ്പെട്ടതാണ്.” (ശ

റഹൂൽ മുഹദുബ്: 4-484)

നോക്കൂ! ഇവിടെ രണ്ടോ ശാഫി എന്നറിയപ്പെടുന്ന സാക്ഷാൽ ഇമാം നവവി(റ), സ്ത്രീകൾക്ക് പള്ളിയിൽ വെച്ച് ജുമുഅ നമസ്കരിക്കാമെന്ന കാര്യത്തിൽ മുസ്ലിം സമൂഹത്തിന്റെ ഇജ്മാഉണ്ടെന്നാണ് പ്രഖ്യാപിക്കുന്നത്. അതിനദ്ദേഹം തെളിവ് പറയുന്ന താകദ്ദ, നബി(ﷺ)യുടെ പിന്നിൽ, പുരുഷന്മാരുടെ പിന്നിലായി സ്ത്രീകൾ നമസ്കരിച്ചിരുന്നു എന്ന പ്രസിദ്ധമായ ഹദീസുകളുണ്ടെന്നും!

ഇനി അദ്ദേഹം തന്നെ തന്റെ ശറഹ് മുസ്ലിമിൽ, സ്വഹീഹ് മുസ്ലിമിൽ വന്ന ഈ വിഷയകമായ ചില ഹദീസുകളെ വിശദീകരിച്ചുകൊണ്ട് പറയുന്നത് പ്രത്യേകം ശ്രദ്ധിക്കുക.

1) സത്യവിശ്വാസിനികളായ സ്ത്രീകൾ നബി(ﷺ)യോടൊപ്പം സുബ്ഹിയുടെ ജമാഅത്തിൽപോലും പങ്കെടുത്തിരുന്നു എന്ന് പറയുന്ന ഹദീസിനെ (സ്വഹീഹ് മുസ്ലിം ഹദീസ് നമ്പർ: 230) വ്യാഖ്യാനിച്ചുകൊണ്ട് ഇമാം നവവി (റ) എഴുതുന്നു:

(ശറഹ്മുസ്ലിം, 2/280)

[280] - كتاب المساجد ومواضع الصلاة

(10) باب استحباب التبكير بالصبح

قوله: «إن نساء المؤمنات» صورته صورة إضافة الشيء إلى نفسه، واختلف في تأويله وتقديره، فقيل: تقديره نساء أنفس المؤمنات، وقيل: نساء الجماعات المؤمنات وقيل: إن نساء هنا بمعنى الفاضلات أي فاضلات المؤمنات: كما يقال: رجال القوم أي فضلاؤهم ومقدموهم.

قوله: «متلفعات» هو بالعين المهملة بعد الفاء أي متجملات ومتلفعات.

قوله: «بعر وطهن» أي بأكسيتهن واحدها مرط بكسر الميم. وفي هذه الأحاديث استحباب التبكير بالصبح، وهو مذهب مالك والشافعي وأحمد والجمهور. وقال أبو حنيفة الإسفار أفضل. وفيها جواز حضور النساء الجماعة في المسجد وهو إذا لم يخش فتنة عليهن أو بهن.

قوله: «ما يعرفن من الغلس» هو بقايا ظلام الليل. قال الداودي: معناه ما يعرفن أنساء هنَ أم رجال، وقيل: ما يعرف أعيانهن، وهذا ضعيف لأن المتلفعة في النهار أيضاً لا يعرف عينها فلا يبقى في الكلام فائدة.

അർത്ഥം: “ഈ ഹദീസിൽ സ്ത്രീകൾ പള്ളിയിൽ ഹാജരാകൽ അനുവദനീയമാണെന്നുണ്ട്”, (ശറഹ്മുസ്ലിം: 2/280)

നോക്കൂ, സ്ത്രീകൾ പള്ളികളിൽ പോയി അവിടെ നടക്കുന്ന ജമാഅത്തന് നമസ്കാരങ്ങളിൽ പങ്കെടുക്കൽ അനുവദനീയമാണെന്ന് വ്യക്തമായിതന്നെ ഇമാം നവവി(റ) പറയുന്നു. അത് ഹറാമാണെന്നും കുറ്റകരമാണെന്നും ശാഫിഈ മദ്ഹബിന്റെ പേരിൽ തട്ടിവിടുന്നവർ ഇക്കാര്യം ശരിക്കും മനസ്സിലാക്കേണ്ടതുണ്ട്.

2) മദീനാ പള്ളിയിൽ ജമാഅത്തിനായി കൂടിയ സ്ത്രീകൾക്കും കുട്ടികൾക്കുമെല്ലാം ഉറക്കം ബാധിക്കുന്നത്ര സമയം ഇശാ നമസ്കാരം നബി(ﷺ) വൈകിപ്പിച്ചിരുന്നു എന്ന് വ്യക്തമാക്കുന്ന സ്വഹീഹ് മുസ്ലിം ഉദ്ധരിച്ച ഹദീസിനെ (ഹദീസ് നമ്പർ: 219) വിശദീകരിച്ചുകൊണ്ട് ഇമാം നവവി(റ) രേഖപ്പെടുത്തുന്നു:

(39) باب وقت العشاء وتأخيرها

[4 - كتاب المساجد ومواضع الصلاة] 275

قوله : «حدثنا عمرو بن سواد» هو بتشديد الواو. وقوله : «أعتم بالصلاة» أي أخرها حتى اشتدت عتمة الليل وهي ظلمته.

قوله : «نام النساء والصبيان» أي من ينتظر الصلاة منهم في المسجد وإنما قال عمر رضي الله عنه : نام النساء والصبيان لأنه ظن أن النبي (ﷺ) إنما تأخر عن الصلاة ناسياً لها أو لوقتها.

قوله : «وما كان لكم أن تنزروا رسول الله (ﷺ) على الصلاة» هو بناء مشتاة من فوق مفتوحة ثم نون ساكنة ثم زاء مضمومة ثم راء أي تلحوا عليه، ونقل القاضي عن بعض الرواة أنه ضبطه تبرزوا بضم التاء وبعدها باء موحدة ثم راء مكسورة ثم زاي من الإبراز وهو الإخراج والرواية الأولى هي الصحيحة المشهورة التي عليها الجمهور، وأعلم أن التأخير المذكور في هذا الحديث وما بعده كله تأخير لم يخرج به عن وقت الاختيار وهو نصف الليل أو ثلث الليل على الخلاف المشهور الذي قدمنا بيانه في أول المواقيت.

അർത്ഥം: “സ്ത്രീകളും കുട്ടികളും ഉറങ്ങിപ്പോയി എന്നതുകൊണ്ട് ഉദ്ദേശ്യം അവരിൽനിന്ന് പള്ളിയിൽ നമസ്കാരത്തെ പ്രതീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നവരാണ്.” (ശറഹ് മുസ്ലിം 5/ 275)

അപ്പോൾ പള്ളിയിൽ തന്നെയാണ് സ്ത്രീകളും കുട്ടികളും ഉറങ്ങിയത് എന്നും അവർ ഇശാ ജമാഅത്ത് പ്രതീക്ഷിച്ചിരിക്കുകയായിരുന്നുവെന്നും ഇമാം നവവി(റ) യുടെ മേൽ വ്യാഖ്യാനത്തിലൂടെ വ്യക്തമാക്കുന്നത്. അഥവാ സ്ത്രീകൾക്ക് പള്ളിയിൽ പോകാമെന്നും ജമാഅത്ത് നമസ്കാരത്തിൽ പങ്കെടുക്കാമെന്നും അതിലൂടെ വ്യക്തമായി.

3) ഇതുപോലെ നബി(ﷺ) സ്ത്രീകളടക്കമുള്ള മൗമൂമുകൾക്ക് ഇമാമായി നിന്ന് നമസ്കരിക്കുമ്പോൾ സ്ത്രീകളുടെയുള്ള ചെറിയ കുട്ടികൾ, കരഞ്ഞ് ശല്യപ്പെടുത്തുമ്പോൾ നബി(ﷺ) നമസ്കാരത്തിന്റെ ദൈർഘ്യം ചുരുക്കി അവരെകൂടി പരിഗണിച്ചിരുന്നു എന്ന് പറയുന്ന ഹദീസിനെ (സഹഹ് മുസ്ലിം ഹദീസ് നമ്പർ: 230) വിശദീകരിച്ചുകൊണ്ട് ഇമാം നവവി(റ) രേഖപ്പെടുത്തുന്നു:

[4 - كتاب الصلاة] 140

(37) باب أمر الأئمة بتخفيف الصلاة في تمام

قوله : «كان النبي (ﷺ) يسمع بكاء الصبي مع أمه وهو في الصلاة فيقرأ بالسورة الخفيفة» وفي رواية أن النبي (ﷺ) قال : «إني لأدخل في الصلاة أريد إطلالتها فأسمع بكاء الصبي فأخفف من شدة وجد أمه به» الوجد يطلق على الحزن وعلى الحب أيضاً وكلاهما سائق هنا، والحزن أظهر أي من حزنها واشتغال قلبها به، وفيه دليل على الرفق بالمؤمنين وسائر الأتباع ومراعاة مصلحتهم، وأن لا يدخل عليهم ما يشق عليهم، وإن كان يسيراً من غير ضرورة. وفي جواز صلاة النساء مع الرجال في المسجد، وأن الصبي يجوز إدخاله المسجد وإن كان الأولى تنزيه المسجد عمن لا يؤمن منه حدث.

قوله : «حدثنا محمد بن مهthal حدثنا يزيد بن زريع حدثنا سعيد بن أبي عروبة عن قتادة عن أنس» هذا الإسناد كله بصريون. والله أعلم.

(29) باب وقت العشاء وتأخيرها

(5 - كتاب المساجد ومواضع الصلاة) 275

قوله: «حدثنا عمرو بن سواد» هو بتشديد الواو. وقوله: «أعتم بالصلاة» أي آخرها حتى اشتدت عتمة الليل وهي ظلمته.

قوله: «نام النساء والصبيان» أي من ينتظر الصلاة منهم في المسجد وإنما قال عمر رضي الله عنه: نام النساء والصبيان لأنه ظن أن النبي (ﷺ) إنما تأخر عن الصلاة تأسياً لها أو لوقتها.

قوله: «وما كان لكم أن تنزروا رسول الله (ﷺ) على الصلاة» هو بناء مثناة من فوق مفتوحة ثم نون ساكنة ثم زاء مضمومة ثم راء أي تلخوا عليه، ونقل القاضي عن بعض الرواة أنه ضبطه تبرزوا بضم التاء وبعدها باء موحدة ثم راء مكسورة ثم زاي من الإبراز وهو الإخراج والرواية الأولى هي الصحيحة المشهورة التي عليها الجمهور، واعلم أن التأخير المذكور في هذا الحديث وما بعده كله تأخير لم يخرج به عن وقت الاختيار وهو نصف الليل أو ثلث الليل على الخلاف المشهور الذي قدمنا بيانه في أول المواقيت.

അർത്ഥം: “സ്ത്രീകളും കുട്ടികളും ഉറങ്ങിപ്പോയി എന്നതുകൊണ്ട് ഉദ്ദേശ്യം അവരിൽനിന്ന് പള്ളിയിൽ നമസ്കാരത്തെ പ്രതീക്ഷിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നവരാണ്.” (ശറഹ് മുസ്ലിം 5/ 275)

അപ്പോൾ പള്ളിയിൽ തന്നെയാണ് സ്ത്രീകളും കുട്ടികളും ഉറങ്ങിയത് എന്നും അവർ ഇശാ ജമാഅത്ത് പ്രതീക്ഷിച്ചിരിക്കുകയായിരുന്നുവെന്നും ഇമാം നവവി(റ) യുടെ മേൽ വ്യാഖ്യാനത്തിലൂടെ വ്യക്തമാക്കുന്നത്. അഥവാ സ്ത്രീകൾക്ക് പള്ളിയിൽ പോകാമെന്നും ജമാഅത്ത് നമസ്കാരത്തിൽ പങ്കെടുക്കാമെന്നും അതിലൂടെ വ്യക്തമായി.

3) ഇതുപോലെ നബി(ﷺ) സ്ത്രീകളടക്കമുള്ള മൗമൂമൂകൾക്ക് ഇമാമായി നിന്ന് നമസ്കരിക്കുമ്പോൾ സ്ത്രീകളുടെകൂടെയുള്ള ചെറിയ കുട്ടികൾ, കരണത് ശല്യപ്പെടുത്തുമ്പോൾ നബി(ﷺ) നമസ്കാരത്തിന്റെ ദൈർഘ്യം ചുരുക്കി അവരെകൂടി പരിഗണിച്ചിരുന്നു എന്ന് പറയുന്ന ഹദീസിനെ (സ്വഹീഹ് മുസ്ലിം ഹദീസ് നമ്പർ: 230) വിശദീകരിക്കുകൊണ്ട് ഇമാം നവവി(റ) രേഖപ്പെടുത്തുന്നു:

[2 - كتاب الصلاة] 140

(27) باب أمر الأمة بتخفيف الصلاة في تمام

قوله: «وكان النبي (ﷺ) يسمع بكاء الصبي مع أمه وهو في الصلاة فيقرأ بالسورة الخفيفة» وفي رواية «أن النبي (ﷺ) قال: إني لأدخل في الصلاة أريد إطالتها فأسمع بكاء الصبي فأخفف من شدة وجد أمه به» الوجد يطلق على الحزن وعلى الحب أيضاً وكلاهما سائق هنا، والحزن أظهر أي من حزينها واشتغال قلبها به، وفيه دليل على الرفق بالمؤمنين وسائر الأتباع ومراعاة مصلحتهم، وأن لا يدخل عليهم ما يشق عليهم، وإن كان يسيراً من غير ضرورة. وفيه جواز صلاة النساء مع الرجال في المسجد، وأن الصبي يجوز إدخاله المسجد وإن كان الأولي تنزيه المسجد عنه لا يؤمن منه حدث.

قوله: «وحدثنا محمد بن منهل حدثنا يزيد بن زريع حدثنا سعيد بن أبي عروبة عن قتادة عن أنس» هذا الإسناد كله بصريون. والله أعلم.

അർത്ഥം: “സ്ത്രീകൾ പള്ളിയിൽ വെച്ച് സുന്നത്ത് നമസ്കരിക്കൽ അനുവദനീയമാണെന്ന് ഈ ഹദീസിലുണ്ട്. കാരണം അവർ [സൈനബ്(റ)] സുന്നത്ത് നമസ്കരിച്ചത് പള്ളിയിൽ വെച്ചായിരുന്നു. നബി(സ) അവരെ എതിർക്കുകയുണ്ടായില്ല” (ശറഹ് മുസ്ലിം 3/332)

ഇവിടെയെല്ലാം സ്ത്രീകൾ വിവിധങ്ങളായ നമസ്കാരങ്ങൾക്കുവേണ്ടി അന്യ പുരുഷന്മാർ പങ്കെടുക്കുന്ന പള്ളികളിൽ സംബന്ധിക്കുന്നത് തെറ്റല്ലെന്നും അനുവദനീയമാണെന്നും വ്യക്തമായിതന്നെ പ്രഖ്യാപിച്ചിരിക്കുകയാണ് ഇമാം നവവി(റ) ചെയ്തിരിക്കുന്നത്.

പള്ളിയിൽ സ്ത്രീകളുടെ സ്വഹ്ഫ്

ഇനി, സ്ത്രീകൾ പള്ളിയിൽ ഹാജരായ സ്ത്രീകൾ ജമാഅത്തത് നമസ്കാരങ്ങൾക്കുവേണ്ടി എപ്രകാരമാണ് സ്വഹ്ഫ്(അണി) നിൽക്കേണ്ടത് എന്ന് ഇമാം നവവി(റ)തന്നെ വ്യക്തമാക്കുന്നത് കാണുക:

(ശറഹുൽ മുഹദദ്ബ് 4/301)

- 301 -

(فرع) قد ذكرنا انه يستحب الصف الاول ثم الذى يليه ثم الذى يليه الى آخرها وهذا الحكم مستمر في صفوف الرجال بكل حال وكذا في صفوف النساء المنفردات بمجامعتين عن جماعة الرجال أما إذا صلت النساء مع الرجال جماعة واحدة وليس بينها حائل فأفضل صفوف النساء آخرها لحديث أبي هريرة قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم «خير صفوف الرجال أولها وشرها آخرها وخير صفوف النساء آخرها وشرها أولها» رواه مسلم واعلم ان المراد بالصف الاول الصف الذى يلي الامام سواء نخله منبر ومقصورة واعمدة وغيرها مالا وعن أبي سعيد الخدري رضى

അർത്ഥം: “സ്ത്രീകൾ പുരുഷന്മാരുടെ കൂടെ ഒരു ജമാഅത്തായി നമസ്കരിക്കുമ്പോൾ അവരുടെ ഇടയിൽ യാതൊരു മറയും ഇല്ലാതിരുന്നാൽ സ്ത്രീകളുടെ സ്വഹ്ഫുകളിൽ ഏറ്റവും ശ്രേഷ്ഠമായത് അവസാനത്തെ വരിയാണ്. അബൂഹുറൈറ(റ)യുടെ ഹദീസിന്റെ അടിസ്ഥാനത്തിൽ, നബി(ﷺ) പറഞ്ഞു: പുരുഷന്മാരുടെ അണികളിൽ ഏറ്റവും ഉത്തമമായത് ആദ്യത്തേതും ചീത്തയായത് അവസാനത്തേതാകുന്നു. സ്ത്രീകളുടെ അണികളിൽ കൂടുതൽ ഉത്തമം അവസാനത്തേതും ചീത്തയായത് ആദ്യത്തേതാകുന്നു.” (ശറഹുൽ മുഹദദ്ബ് 4/301)

ഈ ഉദ്ധരണിയിൽ പരാമർശിച്ച ഹദീസിനെ (പുരുഷന്മാരുടെ അണികളിൽ ഏറ്റവും ഉത്തമമായത് ആദ്യത്തേതും ചീത്തയായത് അവസാനത്തേതാകുന്നു. സ്ത്രീകളുടെ അണികളിൽ കൂടുതൽ ഉത്തമം അവസാനത്തേതും ചീത്തയായത് ആദ്യത്തേതാകുന്നു) വ്യാഖ്യാനിച്ചുകൊണ്ട് നവവി ഇമാംതന്നെ തന്റെ ശറഹ് മുസ്ലിമിൽ പറയുന്ന സംഗതികൾ പ്രത്യേകം ശ്രദ്ധിക്കുക

قوله (ﷺ): «خير صفوف الرجال أولها وشرها آخرها وخير صفوف النساء آخرها وشرها أولها»
 أما صفوف الرجال فهي على عمومها فخيرها أولها وأبدأ وشرها آخرها أبداً. أما صفوف النساء فالمراد
 بالحديث صفوف النساء اللواتي يصلين مع الرجال، وأما إذا صلبن متميزات لا مع الرجال فهن
 كالرجال خير صفوفهن أولها وشرها آخرها، والمراد بشر الصفوف في الرجال والنساء أقلها ثواباً وفضلاً
 وأبعدها من مطلوب الشرع، وخيرها بعكسه، وإنما فضل آخر صفوف النساء الحاضرات مع الرجال
 لبعدهن من مخالطة الرجال ورؤيتهم وتعلق القلب بهم عند رؤية حركاتهم وسماع كلامهم ونحو ذلك،
 ودم أول صفوفهن لعكس ذلك. والله أعلم. واعلم أن الصف الأول الممدوح الذي قد وردت
 الأحاديث بفضله والحث عليه هو الصف الذي يلي الإمام سواء جاء صاحبه متقدماً أو متأخراً، وسواء

“പുരുഷന്മാരുടെ അണികളിൽ എപ്പോഴും ശ്രേഷ്ഠം ആദ്യത്തെ വരിയാണ്. മോശം അവസാനത്തേതും. എന്നാൽ ഹദീസിൽ പരാമർശിച്ച സ്ത്രീകളുടെ വരി എന്നതിന്റെ ഉദ്ദേശ്യം പുരുഷന്മാരുടെ പിന്നിൽ നമസ്കരിക്കുന്ന സ്ത്രീകളുടെ വരികളാണ്. എന്നാൽ പുരുഷന്മാരുടെ പിന്നിലല്ലാതെ അവർ പ്രത്യേകമായി നമസ്കരിക്കുകയാണെങ്കിൽ അവരുടെ വരികൾ പുരുഷന്മാരുടേതുപോലെയാണ്. അതായത് നല്ലത് ആദ്യത്തേതും ചീത്ത അവസാനത്തേതും. പുരുഷന്മാരുടെയും സ്ത്രീകളുടെയും സ്വപ്നങ്ങളിൽ മോശമായത് എന്നതുകൊണ്ട് ഉദ്ദേശിക്കുന്നത്, ശ്രേഷ്ഠതയിലും പ്രതിഫലത്തിലും കുറവുള്ളത് എന്നതാണ്. ശറഇന്റെ തേട്ടം അതിൽനിന്ന് അകന്നു നിൽക്കാനാണ്. അതിനെതിരായതാണ് നമ്മുടെ തീർച്ചയായും സ്ത്രീകളുടെ അണികളിൽ അവസാനത്തേതിന് നബി(ﷺ) ശ്രേഷ്ഠതകൽപിച്ചത് പുരുഷന്മാരുമായി അകന്നതുകൊണ്ടും അവരെ കാണുന്നതിൽനിന്നും അവർ വിദൂരമായതുകൊണ്ടും, പുരുഷന്മാരുടെ ചലനം കാണുമ്പോഴും കേൾക്കുമ്പോഴും സ്ത്രീകളുടെ മനസ്സ് പുരുഷന്മാരുമായി ബന്ധമുള്ള അവസ്ഥ കുറയുന്നതുകൊണ്ടുമാണ്” (ശ്രീഹദ്ദൂസ്ലിം 4/119, 120)

എത്രവ്യക്തമാണ് മേൽവിശദീകരണങ്ങൾ! ഇവിടെയെല്ലാം പുരുഷന്മാരുടേയും സ്ത്രീകളുടേയുമിടയിൽ നേരിയ ഒരു മറപോലും വേണമെന്ന് പറയുന്നില്ല. ശാഫിഇ മദ്ഹബിലെ മറ്റു ഗ്രന്ഥങ്ങളെല്ലാം പരിശോധിച്ചാലും ഇക്കാര്യം കാണാൻ സാധിക്കും. മാത്രമല്ല, ഇന്നത്തെ മുജാഹിദുപള്ളികളിലേതുപോലെ കോൺഗ്രീറ്റ് ഭിത്തിയോ ശക്തമായ മറ്റേതെങ്കിലും മറകളോ ഇല്ലാതെ, പുരുഷന്മാരുടെ തൊട്ടുപിന്നിലായി സ്ത്രീകൾക്ക് നമസ്കരിക്കാം എന്നാണല്ലോ ഇമാം നവവി(റ)യുടെ പ്രസ്തുത വരികൾ അറിയിച്ചത്.